Dijital Ebeveynlik Fark?ndal?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Dijital Ebeveynlik Fark?ndal?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19778

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Dijital Ebeveynlik Fark?ndal?k Ölçe?i (DEFÖ), Manap ve Durmu? (2020) taraf?ndan geli?tirilmi? özgün bir ölçektir. Bu ölçek, ebeveynlerin çocuklar?n?n dijital dünyadaki deneyimlerine, teknoloji kullan?m al??kanl?klar?na ve bu kullan?mla ili?kili risklere yönelik sahip olduklar? fark?ndal?k düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktad?r. Geli?tirme çal??mas?, modern ebeveynlik pratiklerinin dijital dönü?üm sürecinde nas?l de?i?ti?ini ve ebeveynlerin bu yeni ortama ne kadar adapte olabildi?ini de?erlendirmek için kritik bir araçt?r.

Ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme sistemi kullanarak ebeveynlerin dijital riskleri izleme, teknolojik faydalar? analiz etme ve kendi dijital davran??lar?n? yans?tma düzeylerini ölçmektedir. DEFÖ, özellikle çocuklar?n internette kar??la?abilece?i sak?ncal? içeriklere kar?? ebeveynin ne kadar uyan?k oldu?unu sorgulayan maddeler içermektedir.

Anahtar Kelimeler

Dijital ebeveynlik, ebeveyn fark?ndal???, ölçek geli?tirme, çocuk güvenli?i, teknoloji kullan?m?, Likert tipi ölçek, dijital risk.

Yazarlar

Abdullah Manap, E. Durmu?

Amaç

Ölçe?in temel amac?, ebeveynlerin çocuklar?n?n dijital ortamlardaki faaliyetleri, kar??la?t?klar? potansiyel tehlikeler ve teknolojik araçlar?n sorumlu kullan?m? konular?nda ne düzeyde bilgi ve dikkat sahibi olduklar?n? tespit etmektir. Bu fark?ndal?k düzeyi, modern ça?da çocuk yeti?tirme süreçlerinin ayr?lmaz bir parças? olan ebeveynlik becerilerinin de?erlendirilmesine olanak tan?r.

DEFÖ, sadece çocu?un maruz kald??? riskleri de?il, ayn? zamanda ebeveynin kendi dijital al??kanl?klar?n?n (örne?in, telefonla a??r? ilgilenme) çocuk üzerindeki etkisini de ölçmeye odaklanm??t?r. Bu sayede, ebeveynlerin dijital alandaki rol modelleri olarak kendilerini ne kadar sorgulad?klar? ve bu sorgulama sonucu davran??lar?n? ne ölçüde düzenledikleri ortaya konmaktad?r.

Yap?

Ölçek, psikolojik bir yap? olarak "Dijital Ebeveynlik Fark?ndal???" kavram?n? ölçmektedir. Bu yap?, ebeveynlerin dijital dünyadaki rolleri ve sorumluluklar? ba?lam?nda birden fazla boyutu

ARABPSYCHOLOGY.COM

kapsamaktad?r. Bu boyutlar genellikle ?unlar? içerir: **Dijital Risk Yönetimi** (çocu?un internetteki tehlikelerden haberdar olma ve önleyici tedbir alma), **Teknolojik Analiz** (teknolojik yeniliklerin fayda ve risklerini objektif de?erlendirme) ve **Ebeveynin Dijital Rol Modelli?i** (ebeveynin kendi ak?ll? cihaz kullan?m?n?n çocu?un geli?imine etkisi).

Ölçek maddeleri, ebeveynin pasif veya aktif olarak dijital ortama ne kadar dahil oldu?unu sorgular. Yüksek puanlar, ebeveynin dijital dünyada daha dikkatli, bilgili ve çocu?unun deneyimlerine daha hakim oldu?unu gösterirken; dü?ük puanlar, fark?ndal?k eksikli?ine ve potansiyel risklere kar?? daha savunmas?z bir duru?a i?aret eder.

Geçerlik

Kaynak makalede (Manap & Durmu?, 2020) ölçe?in yap?sal geçerlik çal??malar? detayl? olarak incelenmi?tir. Ölçek geli?tirme sürecinde, kapsam geçerli?ini sa?lamak amac?yla alan?nda uzman ki?ilerin görü?lerine ba?vurulmu?tur. Yap? geçerli?ini test etmek için ise genellikle Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) yöntemleri kullan?larak ölçe?in teorik yap?s?n?n verilerle uyumu incelenmi?tir.

Orijinal çal??mada elde edilen geçerlik bulgular?, ölçe?in tasarlanan dijital ebeveynlik fark?ndal??? yap?s?n? ba?ar?l? bir ?ekilde ölçtü?ünü desteklemektedir. Okuyucular?n geçerlik katsay?lar? ve detayl? analiz sonuçlar? için orijinal akademik makaleye ba?vurmalar? gerekmektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenirlik analizleri, iç tutarl?l?k katsay?s? (Cronbach Alfa) hesaplanarak raporlanm??t?r. Yüksek iç tutarl?l?k katsay?lar?, ölçek maddelerinin birbiriyle tutarl? oldu?unu ve ayn? psikolojik yap?y? ölçmekte ba?ar?l? oldu?unu göstermi?tir. Bu durum, DEFÖ'nün tekrarlanabilir ve istikrarl? sonuçlar üretebilme kapasitesini teyit etmektedir.

Güvenirlik çal??malar?n?n sonuçlar?, ölçe?in psikometrik aç?dan sa?lam oldu?unu ve e?itim, psikoloji ve sosyoloji alanlar?nda yap?lacak ara?t?rmalarda güvenle kullan?labilece?ini ortaya koymu?tur. Güvenirlik katsay?lar?n?n nicel de?erleri, yay?mlanan makalede mevcuttur.

Faktör Analizi

Dijital Ebeveynlik Fark?ndal?k Ölçe?i'nin geli?tirilmesi s?ras?nda uygulanan faktör analizi, ölçe?in çok boyutlu bir yap?ya sahip oldu?unu göstermi?tir. Bu analizler, dijital ebeveynlik fark?ndal??? kavram?n?n tek bir genel puandan ziyade, birden fazla alt boyutta incelenmesi gerekti?ini ortaya koymu?tur.

Elde edilen faktörler, ebeveynlerin hem çocuklar?n?n dijital dünyadaki güvenli?ini sa?lama

ARABPSYCHOLOGY.COM

çabalar?n? hem de kendi dijital cihaz kullan?mlar?n?n aile içi ileti?im üzerindeki etkilerini kapsayan ayr??m?? boyutlar? temsil etmektedir. Bu faktör yap?s?, ebeveynlik fark?ndal???n?n yaln?zca d?? risklere odaklanmakla kalmay?p, ayn? zamanda ebeveynin kendine dönük dijital davran??lar?n? da içerdi?ini vurgulamaktad?r.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Özgün bir Türkçe ölçek)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ebeveynler (Çocuk sahibi yeti?kinler)

Ya? Grubu: Yeti?kinler (Ebeveynlik rolünü üstlenen bireyler)

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, genellikle ilkö?retim ve ortaö?retim ça??ndaki çocuklar?n ebeveynleri üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??mas? yap?larak geli?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Ölçek, 5'li Likert tipi derecelendirme kullan?r. Yan?t seçenekleri ?u ?ekildedir: 1=**Hiçbir Zaman** - 5=**Her Zaman**. Ölçekten al?nan yüksek toplam puanlar, ebeveynin dijital çevreye kar?? yüksek düzeyde fark?ndal??a sahip oldu?unu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Dijital okuryazarl?k, çocuk geli?imi, medya kullan?m?, dijital güvenlik, psikometri, sosyal medya fark?ndal???.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Orijinal kaynakta belirtilmemi?tir.

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: abdullahmanap@gmail.com (Sorumlu Yazar Abdullah Manap)

?leti?im Adresi: Detayl? kurumsal adres orijinal kaynakta belirtilmemi?tir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2020

?zinler ve Kullan?m Ücreti: Ölçe?in akademik ve kâr amac? gütmeyen ara?t?rma projelerinde

ARABPSYCHOLOGY.COM

kullan?lmas? için genellikle yazarlardan izin al?nmas? tavsiye edilir. Ticari veya geni? ölçekli uygulamalar için sorumlu yazar Abdullah Manap ile e-posta yoluyla ileti?ime geçilmelidir.

Kaynaklar

Manap, A. & Durmu?, E. (2020). Development of Digital Parental Awareness Scale. Inonu University Journal of the Faculty of Education, 21(2), 978-993. doi: 10.17679/inuefd.711101. Makaleye Dergipark üzerinden eri?im sa?lanabilir: dergipark.org.tr

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: dijital-ebeveynlik-farkindalik-olcegi-toad.pdf

Dijital Ebeveynlik Fark?ndal?k Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri, orijinal dillerinde korunmu? olup hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemi?tir.

1-Telefonumla u?ra??rken, çocu?umun söylediklerini dinlemedi?im olur
3-Çocu?um, telefonumla çok fazla vakit harcad???ma tan?k olur
12-Teknolojik yeniliklerin çocuklar?m aç?s?ndan faydalar?n? ve risklerini analiz ederim
15-Çocu?um internette video izlerken, rahats?z edici videolarla (cinsel, ?iddet içerikli) kar??la??rsa haberim olur

ARABPSYCHOLOGY.COM